

Osallistava pedagogiikka

Tämä osaamissalkun osion aiheena on osallistava pedagogiikka. Ensin osiossa esitellään lyhyesti, mitä osallistava pedagogiikka ja osallisuus ovat. Sen jälkeen siirrytään opettajan rooliin osallistavassa pedagogiikassa. Tämän jälkeen avataan hieman tämän opetustavan hyötyjä. Luettuasi tämän alustuksen osallistavaan pedagogiikkaan, voit tutustua aiheeseen lisää ehdottamiemme artikkeleiden ja kirjojen avulla. Tässä osaamissalkun osiossa esittelemme myös mahdollisia harjoitteita, joiden avulla osallisuutta luokassa voi lisätä.

Osallisuus on nimensä mukaisesti aktiivista osallistumista ja halua vaikuttaa omaan ympäristöön ja olla osa sitä. Se on aktiivista vuorovaikutusta ja dialogia. Se on toimintaa, kuuluvuutta, tasa-arvoa ja turvallisuutta. Se on oikeutta omaan identiteettiin. Osallisuus on myös vastuun kantamista itsestä ja muista. Se vaatii ohjaajilta ”ammatillista vuorovaikutusta”, jotta nämä piirteet pääsevät nousemaan esiin. Osallisuuden vastakohta on välinpitämättömyys. (Kivimäki ja Koivu 2012).

Osallistava pedagogiikka on lähestymistapa, jossa yhdistyy monta erilaista tapaa oppia, joka vuorostaan mahdollistaa oppimisen ja opetukseen osallistumisen erilaisille oppijoille (Kanervo et al. 2022). Se perustuu sosiokulttuuriseen ja konstruktivistiseen käsitykseen opetuksesta ja oppimisesta (Valkama ja Hautamäki 2022). Osallistavan pedagogiikan keskeisiä periaatteita ovat vastuu, vapaus ja osallisuus. Tavoitteena on, että oppijalla on aidosti vapaus oppia ja kehittyä (Perunka ja Hoppo 2018). Osallistavan pedagogiikan tavoitteena on myös tehdä koreakoulu saavutettavammaksi, mikä lisäisi sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa, joka johtaisi marginaaliryhmien aktiiviseen osallistamiseen (Kanervo et al. 2022). Keskeisessä roolissa tässä opetusmenetelmässä on oppijan oma motivaatio. Oppija ei vain vastaanota tietoa, vaan käsittelee sitä aktiivisesti, eli muokkaa tietoa kokemuksensa perusteella. Oppija myös etsii itse aktiivisesti uutta tietoa, kun entinen on riittämätöntä. Tämä vaatii dialogitaitoja, tunteiden käsittelyä ja kykyä nähdä taustalla vaikuttavat voimat. Oppiminen tapahtuu oivallusten ja virheiden kautta. Oppijalla on oikeus olla mukana oppimisen suunnittelussa ja välittää oma näkemys metodeista. Näin ollen on erityisen tärkeää, että oppimisympäristö on turvallinen. Tähän vaaditaan esimerkiksi ryhmäytymistä ja avointa dialogia opettajan kanssa. (Kivimäki ja Koivu 2012).

Opettajan ja oppijan välinen dialogi vaatii vastavuoroista kunnioitusta (Niemi 2008). Tämä haastaa traditionaalista opetusta. Tavoitteena on tietynlainen hierarkian rikkominen, jotta moniulotteinen oppiminen mahdollistuisi. Oppijat suunnittelevat projekteja ja esittävät kysymyksiä, he vertaisarvioivat ja -oppivat, ja tehtävien valinnassa ja toteutuksessa on joustavuutta. (Valkama ja Hautamäki 2022). Näin ollen opettajan tehtävänä on mahdollistaa ja ohjata (Kivimäki ja Koivu 2012; Perunka ja Hoppo 2018). Oppija asettaa omat tavoitteensa, ja opettaja ohjaa häntä niiden mukaisesti ja auttaa

häntä valitsemaan parhaat tavat ja ympäristön oppimiseen (Perunka ja Happo 2018). Jotta opettaja voi mahdollistaa oppimista edesauttavan turvallisen tilan, opettajan on perehdyttävä ryhmädynamiikkaan (Kivimäki ja Koivu 2012). Opettajan asenne ja suhtautuminen ovat ratkaisevia tekijöitä. Opettajan on oltava valmis kuuntelemaan, kannustamaan ja ottamaan huomioon oppijoiden näkökulmat ja toiveet. Opettajan on myös oltava valmis jakamaan valta oppijan kanssa. (Perunka ja Happo 2018). Suunnittelu- ja organisointikyky sekä taito reagoida yllättäviin tilanteisiin ovat tärkeitä taitoja opettajalle (Niemi 2008).

Osallistavan pedagogiikan menetelmät johtavat parhaimmillaan oppijan osallistumiseen myös yhteiskunnallisiin asioihin. Esimerkiksi maahanmuuttajaopiskelijoiden osallistaminen edesauttaa heidän integraatiotaan ja monimuotoisuuden tunnistamista ja toteuttaa yhdenvertaisuutta. Osallistuminen kehittää dialogisia taitoja, ja se voi myös auttaa kohtaamaan epävarmuuden ja stressin. Myös joustavuus lisääntyy. Tärkeimpiä dialogisia taitoja ovat arvostava vuorovaikutus ja inhimillinen ymmärrys. (Kanervo et al. 2022). Oppija oppii hyväksymään erilaisia vaikeita ajatuksia ja tunteita, joten psykologinen joustavuus opiskelussa lisääntyy. Hän myös oppii käyttämään arvojaan motivaation lähteinä. (Poutanen ja Nieminen 2012). Osallistava pedagogiikka pyrkii saamaan oppijat tarkastelemaan ihmisen elämää kokonaisuutena, johon vaikuttaa esimerkiksi hänen ympäristönsä. Se myös auttaa oppijaa löytämään oman äänensä. (Niemi 2008).

Lähteet:

Kanervo, R., Kuosmanen, L. ja Kuparinen, K. 2022. *Osallistavat ohjaus- ja opetusmenetelmät korkeakoulussa. Käsikirja*. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-659-4>.

Kivimäki, J. ja Koivu, M. 2012. *Osallistava pedagogiikka : Käytännön työkaluja opetustyöhön*. Tampereen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201204154462>.

Niemi, R. 2008. ”Osallisuus koulussa : sananhelinää vai opetusta rikastuttava mahdollisuus?”. Lanas, M., Niinistö, H. & Suoranta, J. (toim.). *Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä 2*. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitos. s. 121-147.

Perunka, S. ja Happo, I. 2018. ”Osallistava pedagogiikka jakaa vallan ja vastuun”. *ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 1/2018*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201801191470>.

Poutanen, K. ja Nieminen, J. 2012. ”Hyväksyen kohti arvojen mukaista opiskelua? Hyväksymis- ja omistautumisterapian menetelmien soveltaminen opinnoissaan viivästyneiden ryhmäohjauksessa”. Teoksessa Mäkinen, M., Annala, J., Korhonen, V., Vehviläinen, S., Norrgrann, A-M., Kalli, P. ja Svärd, P. (toim.). *Osallistava korkeakoulutus*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. s. 230-261. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-8947-1>.

Valkama, K. ja Hautamäki, T. 2022. ”Osallistavan opetuksen kerroksellisuus”. Teoksessa Hautamäki, T., Aalto, A., Alaverdyan, A. ja Saarikoski, S. (toim.). *Osallisuus ihmistyössä*. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 177. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. s. 186-196. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022122873919>.